

صلاحیت دادگاه‌های انگلستان در رسیدگی به جرم ارتشاء تجاری

علی اکبر خدایاری نژاد*

چکیده:

مبارزه با ارتشاء در قراردادهای تجاری به یکی از مهم‌ترین اهداف جامعه جهانی مبدل گردیده است. با شیوع این معضل، سازمان‌های بین‌المللی، کنوانسیون‌هایی را وضع نمودند تا از این طریق کشورها را به مقابله با آن ترغیب نمایند. با تصویب کنوانسیون ضد ارتشاء و الحاق انگلستان به آن، پارلمان این کشور با هدف اجرای اصول و الزامات این کنوانسیون، قانون ارتشاء را در سال ۲۰۱۰ وضع کرد. با تصویب این قانون، انگلستان جامع‌ترین قانون مبارزه با ارتشاء را به جامعه جهانی معرفی نمود. اهمیت این قانون به حدی است که تجار و شرکت‌های چندملیتی برای شناخت و اجرای مقررات آن، تمهیدات ویژه‌ای را اتخاذ کرده‌اند. مقررات متنوع این قانون، صلاحیت گسترده‌ای را برای دادگاه‌های انگلستان ایجاد نموده تا بسیاری از اشخاص و شرکت‌های داخلی و خارجی را به‌واسطه ارتشاء تحت تعقیب قرار دهند. در این پژوهش، هدف اصلی، بررسی صلاحیت دادگاه‌های انگلستان در رسیدگی به جرم ارتشاء تجاری به‌واسطه نقض مقررات قانون ارتشاء می‌باشد.

کلیدواژه‌ها:

ارتشاء تجاری، فساد، قانون ارتشاء ۲۰۱۰، صلاحیت دادگاه‌های انگلستان، کنوانسیون ضد ارتشاء.

مقدمه

یکی از بزرگ‌ترین معضلاتی که جامعه جهانی را به شدت نگران ساخته، رواج فساد و ارتشاء در فعالیت‌های تجاری است. اشخاص حقیقی و حقوقی که در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی فعالیت‌های تجاری خود را دنبال می‌نمایند، در راستای دستیابی به موقعیت برتر و ایجاد انحصار به نفع خود و به ضرر رقبا، از ابزار پرداخت رشوه نهایت بهره را می‌برند. در حال حاضر انعقاد قراردادهای تجاری و واگذاری طرح‌ها و پروژه‌ها از سوی دولت‌های میزبان به شدت تحت تأثیر رویه‌های نامشروع، از جمله ارتشاء قرار گرفته است. آثار و تبعات زیان‌بار اقتصادی و اجتماعی که از این قبیل اقدامات متوجه جوامع و دولت‌ها می‌گردد، ضرورت مقابله با آن را بیش از پیش آشکار ساخته است.

تا چند دهه اخیر اسناد حقوقی الزام‌آوری در سطح بین‌المللی برای مقابله با ارتشاء وجود نداشت و قوانین کشورها نیز به صورت محدود به این موضوع پرداخته بودند. تصویب «کنوانسیون ضدارتشاء» از سوی سازمان همکاری اقتصادی و توسعه از جمله مهم‌ترین اقدامات صورت گرفته در این زمینه قلمداد می‌گردد. با پیوستن انگلستان به این سند بین‌المللی، ضرورت تجدیدنظر در قوانین ضدارتشاء احساس گردید و پارلمان این کشور نیز در سال ۲۰۱۰ با هدف اجرای دقیق تعهدات ناشی از این کنوانسیون، «قانون ارتشاء» را به تصویب رساند. در این قانون مقررات متنوع، کارآمد و منحصر به فردی موردپیش‌بینی قرار گرفته به طوری که صاحب‌نظران از آن به عنوان یک قانون بی‌رحم در مسیر مبارزه با ارتشاء یاد می‌کنند.

پیش‌بینی چنین مقررات متنوعی، صلاحیت گسترده‌ای به دادگاه‌ها و مراجع تعقیب‌کننده این کشور داده تا بسیاری از موارد پرداخت و دریافت رشوه، چه در داخل قلمرو انگلستان و چه در خارج از آن را تحت تعقیب قرار دهند. جایگاه قابل توجهی که انگلستان در اقتصاد جهانی و تجارت بین‌الملل دارد، باعث گردیده بسیاری از فعالیت‌های تجاری - بین‌المللی در قلمرو این کشور به انجام برسد و بسیاری از بانک‌ها و شرکت‌ها از اقصی نقاط جهان در این کشور شعبه یا نمایندگی تأسیس نمایند. در صورتی که انجام فعالیت‌های تجاری با برخی رویه‌های نامشروع، از جمله ارتشاء همراه گردد، می‌تواند نقض قانون ارتشاء را رقم بزند و برای دادگاه‌ها و مراجع تعقیب‌کننده این کشور صلاحیت رسیدگی به آن جرم را شکل دهد.

هدف از انجام این پژوهش، در وهله اول، تحلیل قانون ارتشاء ۲۰۱۰ انگلستان، به عنوان

جامع‌ترین قانون ضدارتشاء حال حاضر و در وهله دوم، بررسی نحوه شکل‌گیری صلاحیت رسیدگی به جرم ارتشاء تجاری برای دادگاه‌ها و مراجع تعقیب‌کننده این کشور می‌باشد. مقررات‌گذاری برای مقابله با ارتشاء و وضع قوانین کارآمد از مهم‌ترین اقداماتی است که کشورها در جهت مبارزه همه‌جانبه با این معضل می‌توانند انجام دهند. کشور ما نیز از این قضیه مستثنا نبوده و ناگزیر است در جهت هماهنگی با جامعه جهانی، بالأخص پس از الحاق به کنوانسیون‌های ضدارتشاء، در این زمینه قوانین خاص وضع نماید. تجزیه و تحلیل مهم‌ترین قوانین ضدارتشاء در سطح بین‌المللی، از جمله قانون ارتشاء ۲۰۱۰ انگلستان، این امکان را برای دستگاه قانونگذاری کشورمان فراهم می‌آورد تا در این زمینه قوانین مناسب‌تری وضع نماید.

مهم‌ترین سؤالی که در این پژوهش در صدد پاسخگویی به آن هستیم عبارت است از: دادگاه‌های انگلستان در چه صورت این صلاحیت را خواهند داشت تا به جرایم ارتشاء تجاری در داخل و خارج از قلمرو انگلستان رسیدگی نمایند؟ این پژوهش در دو مبحث ارائه می‌گردد. ابتدا در مبحث اول به بررسی جرم ارتشاء تجاری و شناخت دادگاه‌ها و مراجع تعقیب‌کننده انگلستان می‌پردازیم و در مبحث دوم نیز با تجزیه و تحلیل مقررات قانون ارتشاء ۲۰۱۰، به نحوه شکل‌گیری صلاحیت برای دادگاه‌ها و مراجع تعقیب‌کننده انگلستان در رسیدگی به این جرم اشاره می‌کنیم. برای نگارش این پژوهش از منابعی همچون کتب، مقالات، پایان‌نامه‌ها، قوانین، کنوانسیون‌ها، آرای قضایی و غیره ... استفاده شده است.

۱- ارتشاء تجاری و مراجع تعقیب‌کننده در انگلستان

۱-۱- ارتشاء تجاری

ارتشاء تجاری فرایندی است که بر اساس آن، شخصی (اعم از حقیقی یا حقوقی) با پرداخت پول یا هر چیز با ارزش دیگری به شخصی دیگر (اعم از اینکه کارمند یا نماینده بخش خصوصی باشد یا بخش دولتی) در صدد کسب منافع تجاری برای خود باشد.^۱ هرچند که بسیاری، ارتشاء تجاری را خاص حالتی می‌دانند که دو طرف آن، پرداخت‌کننده و

1. Jeffrey R. Boles, "The Two Faces of Bribery: International Corruption Pathways Meet Conflicting Legislative Regimes," *Michigan Journal of International Law* 35 (2014): 675.

دریافت‌کننده، از طبقه بخش خصوصی باشند اما آنچه که در این بین حائز اهمیت اساسی است، به‌دست آوردن یا حفظ یک منفعت تجاری می‌باشد، خواه دریافت‌کننده رشوه در طبقه بخش خصوصی یا بخش دولتی قرار بگیرد.^۲ در یک محیط تجاری، تجار و شرکت‌ها در راستای رقم زدن موقعیت برتر برای خود و ایجاد انحصار، پرداخت رشوه را در دستور کار خود قرار می‌دهند تا از این طریق بتوانند با کنار زدن رقبا، منافع تجاری موردنظر را از آن خود نمایند. چنین امری باعث می‌گردد شفافیت حاکم بر فضای تجاری به‌تدریج از بین برود و سایر اشخاص و شرکت‌هایی که قصد ورود یا ماندن در بازار کشور هدف را دارند، ناگزیر گردند به ابزار پرداخت رشوه متوسل شوند که این امر چیزی جز نهادینه شدن فرهنگ فساد و ارتشاء را به همراه نخواهد داشت.^۳

طبق برآوردهای صورت‌گرفته از سوی بانک جهانی، در اقتصاد ۳۰ تریلیون دلاری جهانی، ۱ تریلیون دلار آن اختصاص به ارتشاء دارد که این نشان از حاکمیت گسترده این رویه نامشروع در فعالیت‌های اقتصادی و تجاری دارد. طبق بررسی‌های انجام‌یافته، این حجم از رویه‌های نامشروع باعث می‌گردد ۱۰ درصد به هزینه‌های انعقاد و اجرای قراردادها افزوده گردد و هدررفت گسترده منابع را به همراه داشته باشد.^۴ منافع تجاری که پرداخت‌کننده رشوه درصدد کسب آنهاست متنوع بوده و نمی‌توان برای آن حدودمرزی قائل بود. هر چیزی را که باعث رقم زدن موقعیت برتر تجاری برای پرداخت‌کننده گردد و سایر بازیگران تجاری به‌واسطه عدم‌پرداخت رشوه از آن محروم شوند، باید منافع تجاری دانست که پرداخت‌کننده، به‌واسطه پرداخت رشوه درصدد تحصیل آنها می‌باشد. به‌عنوان مثال، فرض کنید وزارتخانه‌ای فردی را به‌عنوان نماینده، مسئول تهیه تجهیزات و ملزومات موردنیاز خود می‌کند. نماینده موظف است با شرکت‌های متعدد مذاکراتی را صورت دهد و با در نظر گرفتن قیمت‌های پیشنهادی و کیفیت کالاهای موردنظر، با مناسب‌ترین شرکت قرارداد را منعقد نماید. حال اگر یکی از شرکت‌های طرف مذاکره، با پرداخت رشوه به نماینده، بتواند قرارداد را از آن خود نماید و قیمت قرارداد را نیز در مقایسه با قیمت‌های معمول بازار افزایش دهد، در این حالت

2. Ryan J. Rohlfen, "Recent Developments in Foreign and Domestic Criminal Commercial Bribery Laws," *The University of Chicago Legal Forum* 151 (2012): 151.

3. Elisa Solomon, "Targeting Corruption in India: How India Can Bolster Its Domestic Anticorruption Efforts Using Principles of the FCPA and the U.K. Bribery Act," *University of Pennsylvania Journal of International Economic Law* 34 (2013): 910.

4. Natalie Shu Ying Wee, "The OECD Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials and the Impact of the United Kingdom's Bribery Act 2010 on Corporations: Is the Act too Harsh?," *International Trade and Business Law Review* 17 (2014): 127.

ارتشاء تجاری محقق گشته و برای شرکت پرداخت‌کننده، منفعت تجاری (به‌دست آوردن قرارداد با قیمتی بالاتر از قیمت معمول بازار) حاصل شده است.^۵ آثار زیان‌باری که به‌واسطه ارتشاء تجاری متوجه جوامع، دولت‌ها، تجار و شرکت‌ها می‌شود ضرورت مقابله جدی با آن را ایجاد نموده است. علاوه بر افزایش هزینه‌های انعقاد و اجرای قراردادها و هدررفت منابع، حاکمیت ارتشاء باعث می‌گردد جریان سرمایه‌گذاری در کشور هدف با موانع جدی مواجه شود و فرایند توسعه اقتصادی پایدار آن کشور تحت‌الشعاع قرار بگیرد.^۶ ارتشاء باعث می‌گردد حاکمیت قوانین و مقررات زیر سؤال رود و فعالیت‌های تجاری از حالت رسمی و قاعده‌مند خارج شوند و حالت غیررسمی به خود بگیرند که این امر کنترل دولت میزبان بر فعالیت‌های تجاری، به‌خصوص در زمانی که طرف مقابل شخص یا شرکتی خارجی است را به‌شدت کاهش می‌دهد.^۷

در صورتی که به‌واسطه ارتشاء، قراردادی منعقد شود یا پروژه‌ای واگذار گردد، چون چنین انعقاد یا واگذاری، بدون رعایت قواعد و مقررات انجام پذیرفته و نظارت کمتری بر آن بوده، در مرحله اجرا نیز ممکن است تعهدات طرف مقابل به‌درستی ایفاء نگردد و از این حیث خسارات گسترده‌ای به مردمان کشور میزبان وارد آید. به‌عنوان مثال، اگر قراردادی به‌واسطه پرداخت رشوه، به شخص یا شرکتی واگذار گردد، مجری قرارداد ممکن است در راستای کاهش هزینه‌ها و بازیابی منابع ازدست‌رفته به‌واسطه پرداخت رشوه، اصول و قواعد مربوطه و استانداردهای هزینه‌بر را رعایت ننماید. در چنین حالتی شاهد بهره‌برداری از طرح‌ها و پروژه‌های بی‌کیفیت و خطرآفرین خواهیم بود که زیان‌نهایی آن متوجه مردمان کشور میزبان می‌شود.^۸

۱-۲- مراجع تعقیب‌کننده ارتشاء در انگلستان

برای تحقیق پیرامون جرم ارتشاء و تحت تعقیب قرار دادن طرف‌های آن، بسته به پیچیدگی و شدت و حدت جرم انجام‌یافته، مراجع مختلفی در انگلستان وجود دارد که باتوجه‌به وظایف و اختیارات ویژه خود، این رسالت را به انجام می‌رسانند. به‌طور کلی، مرجع عام تعقیب کلیه

5. Boles, op.cit. 674

6. Giorleny D. Altamirano, "The Impact of Inter-American Convention against Corruption," *University of Miami Inter-American Law Review* 38 (2007): 488.

7. Solomon, op.cit. 907.

8. Shu Ying Wee, op.cit. 128.

جرایم در انگلستان «اداره پیگرد سلطنتی»^۹ است. زمانی که جرمی ارتکاب می‌یابد و اداره پلیس از این امر اطلاع حاصل می‌کند، اقدامات اولیه را انجام می‌دهد، ادله و شواهد را جمع‌آوری و موضوع را به اداره پیگرد سلطنتی گزارش می‌کند. این اداره پس از بررسی ادله و شواهد، در صورتی که وقوع جرم را محرز بداند، دستور شروع تحقیقات پیرامون آن را صادر می‌نماید.^{۱۰}

در رابطه با جرایم مربوط به فساد و ارتشاء، علاوه بر این اداره، پارلمان انگلستان مرجع دیگری را نیز تشکیل داده تا فرایند تحقیق و تعقیب این جرایم را به صورت تخصصی به انجام برساند. باتوجه به شیوع گسترده فساد و ارتشاء در دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ در انگلستان که اعتماد بین‌المللی نسبت به فضای تجاری این کشور را به شدت کاهش داد، پارلمان این کشور با تصویب «قانون عدالت جزایی»^{۱۱} در سال ۱۹۸۷، زمینه تأسیس «اداره مبارزه با تقلب»^{۱۲} را فراهم آورد تا این اداره به صورت تخصصی فرایند تعقیب رویه‌های نامشروع، از جمله فساد و ارتشاء را برعهده بگیرد. در رأس این اداره یک رئیس قرار دارد که توسط دادستان کل انتخاب می‌شود و تحت نظارت وی انجام وظیفه می‌نماید.^{۱۳} وقتی جرایم مربوط به فساد و ارتشاء از مجاری گوناگون به اداره مبارزه با تقلب گزارش می‌شود، واحد اطلاعات این اداره به بررسی و ارزیابی جرم ارتکاب‌یافته و دلایل و شواهد پیرامون آن می‌پردازد و گزارشی از میزان پیچیدگی و اهمیت آن تهیه و به رئیس اداره تقدیم می‌کند. در صورتی که رئیس با در نظر گرفتن گزارش واصله، جرم انجام‌یافته را مهم و پیچیده تلقی کند، دستور پذیرش و شروع تحقیقات پیرامون آن را صادر می‌نماید. اما اگر جرم ارتکاب‌یافته ساده و کم‌اهمیت باشد، اداره پیگرد سلطنتی وظیفه تحقیق و تعقیب آن را برعهده می‌گیرد.^{۱۴}

معیارهایی که بر اساس آن، اداره مبارزه با تقلب جرم ارتکاب‌یافته را مهم و پیچیده تلقی می‌کند، متنوع هستند. در صورتی که جرم ارتکاب‌یافته منافع کشور را به خطر بیندازد، آثار زیان‌بار اقتصادی و تجاری ایجاد نماید، منافع عمومی را تهدید و اصول و الزامات بین‌المللی را

9. Crown Prosecution Service (CPS)

10. Julia Lippman, "Business without Bribery: Analyzing the Future of Enforcement for the UK Bribery Act," *Public Contract Law Journal* 42 (2013): 664.

11. "Criminal Justice Act of 1987," http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1987/38/pdfs/ukpga_19870038_en.pdf (Last Accessed September 22, 2019).

12. Serious Fraud Office (SFO)

13. "Introduction of Serious Fraud Office," SFO, Last Accessed September 16, 2018, <https://www.sfo.gov.uk/about-us/>.

14. Ibid.

نقض کند، این اداره آن را مهم و پیچیده تلقی و دستور پذیرش و شروع تحقیقات پیرامون آن را صادر می‌نماید.^{۱۵} پارلمان انگلستان در بخش دوم قانون عدالت جزایی اختیارات و صلاحیت گسترده‌ای به این اداره اعطاء نموده تا در راستای تعقیب جرایم موردنظر، به صورت مستقل و با قدرت بیشتری عمل نماید. به عنوان مثال، این اداره در صورت لزوم می‌تواند مکان‌ها و اموال موردنظر را موردتفتیش قرار دهد، از مراجع ذیصلاح اطلاعات لازم را درخواست نماید، به اسناد و مدارک موردنظر دسترسی پیدا کند و در صورت نیاز اصل یا رونوشت آنها را نزد خود نگه دارد و از نیروهای پلیس برای انجام بخشی از تحقیقات درخواست کمک کند.^{۱۶}

یکی از بزرگ‌ترین ضعف‌های اداره مبارزه با تقلب فقدان عملکرد کارآمد در تحت تعقیب قرار دادن موارد فساد و ارتشاء در سطح بین‌المللی، به خصوص پس از تصویب قانون ارتشاء ۲۰۱۰ می‌باشد. پارلمان انگلستان برای غلبه بر این معضل، در سال ۲۰۱۵ مرجع دیگری را تحت عنوان «واحد فساد بین‌الملل»^{۱۷} برای مبارزه با فساد و ارتشاء در عرصه بین‌المللی، به خصوص در کشورهای درحال توسعه، تشکیل داد. تمرکز این اداره بیشتر بر تحقیق و تعقیب پیرامون فعالیت‌های نامشروع در خارج از قلمرو انگلستان بوده و تلاش دارد رعایت قوانین ضدارتشاء انگلستان را در خارج از مرزهای این کشور تضمین نماید.^{۱۸} تعقیب موارد فساد و ارتشاء در سطح بین‌المللی در مواردی که بین جرم انجام‌یافته و کشور انگلستان یک ارتباط وجود داشته باشد، جلوگیری از ورود پول‌های آلوده به کشور، توقیف و بازیابی اموال و منافع حاصل از جرم، همکاری با مراجع تعقیب‌کننده کشورهای دیگر در راستای ریشه‌کن نمودن فساد و ارتشاء در سطح بین‌المللی، ارائه مشاوره‌های فنی به اشخاص حقیقی و حقوقی در مورد قوانین ضدارتشاء انگلستان و تلاش در جهت به اجرا گذاشتن مجازات‌ها و تحریم‌های اعمال شده علیه اشخاص و شرکت‌ها به واسطه نقض مقررات ضدارتشاء، از مهم‌ترین وظایف واحد فساد بین‌الملل می‌باشد.^{۱۹}

15. Lippman, op.cit. 666.

16. Criminal Justice Act of 1987. § 2. (Part. I)

17. International Corruption Unit (ICU)

18. "International Corruption Unit (ICU)," National Crime Agency, Accessed September 16, 2018, <http://www.nationalcrimeagency.gov.uk/about-us/what-we-do/economic-crime/international-corruption-unit-icu>.

19. "International Corruption Unit," City of London Police, Accessed September 16, 2018, <https://www.cityoflondon.police.uk/advice-and-support/fraud-and-economic-crime/oacu/Pages/default.aspx>.

۱-۳- ساختار دادگاه‌های انگلستان

در نظام قضایی انگلستان اصلی‌ترین تقسیم‌بندی که می‌توان از دادگاه‌های این کشور ارائه داد، تقسیم این مراجع به دادگاه‌های حقوقی و کیفری است. سیستم دادگاه‌های انگلستان سلسله‌مراتبی بوده و در صورتی که تصمیمی در یکی از دادگاه‌های بالاتر اخذ شود، برای دادگاه‌های پایین‌تر رعایت آن الزامی می‌گردد.^{۲۰} مراجع حقوقی به دو نوع دادگاه‌های بخش و عالی تقسیم‌بندی می‌شوند. «دادگاه‌های بخش»^{۲۱} به اختلافاتی رسیدگی می‌کنند که از اهمیت و پیچیدگی چندانی برخوردار نبوده و خواسته آنها کمتر از ۵ هزار پوند است. علاوه بر این، رسیدگی به اختلافات مربوط به اعسار، ورشکستگی، وصیت و تراست که در آنها ارزش دارایی از ۲۵ هزار پوند تجاوز نکند نیز در صلاحیت دادگاه‌های بخش قرار می‌گیرد.^{۲۲}

«دادگاه‌های عالی»^{۲۳} برخلاف دادگاه‌های بخش، صلاحیت رسیدگی به اختلافات حقوقی مهم و پیچیده که در آنها ارزش خواسته به نسبت بالاست را دارند. دادگاه‌های عالی به سه بخش کلی تقسیم‌بندی می‌شوند که هر یک از این بخش‌ها مراجع خاص خود را داشته و به اختلافات موردنظر به صورت تخصصی رسیدگی می‌نمایند. اولین بخش از دادگاه‌های عالی را «بخش مهوری»^{۲۴} تشکیل می‌دهد که صلاحیت رسیدگی به اختلافات مربوط به تجارت، شرکت‌ها و امور مرتبط و جنبه‌های گوناگون مالکیت‌های فکری، از جمله حق تألیف، اختراعات، علائم تجاری و غیره ... را برعهده دارد. دومین بخش از دادگاه‌های عالی «بخش خانواده»^{۲۵} نام دارد که به اختلافات مهم خانوادگی، از جمله حضانت فرزندان، طلاق، نسب، فرزندخواندگی و غیره ... رسیدگی می‌کنند. سومین بخش از دادگاه‌های عالی به «بخش مسند ملکه»^{۲۶} معروف است که صلاحیت رسیدگی به دعوی دریایی و بانکی و اختلافاتی که در آنها موضوعات پیچیده مربوط به تکنولوژی دخیل هستند را برعهده دارد.^{۲۷}

مراجع بدوی کیفری که به دو نوع دادگاه‌های صلح و دادگاه‌های سلطنتی تقسیم‌بندی می‌شوند، صلاحیت رسیدگی به کلیه جرایم ارتکاب‌یافته، متناسب با شدت و حدت جرم را در

20. I. Wall, "Court Systems: England and Wales – Law and Courts," *Encyclopedia of Forensic and Legal Medicine* 1 (2005): 631.

21. County Courts

22. Hazel Genn, "England and Wales: Have Past Reformers Truly Understood the Cost of Litigation?," *The Justice System Journal* 20 (1999): 164.

23. High Courts

24. Chancery Division

25. Family Division

26. Queen's Bench Division

27. Wall, op.cit. 632.

اختیار دارند. «دادگاه‌های صلح»^{۲۸} مراجعی هستند که به جرایم کم‌اهمیت و خفیف، از جمله تخلفات رانندگی، جراحات و صدمات بدنی خفیف، سرقت‌های جزئی و غیره ... که حداکثر مجازات آنها شش ماه حبس یا جزای نقدی تا دو هزار پوند است، رسیدگی می‌نمایند.^{۲۹} پس از آنکه اداره پیگرد سلطنتی دستور شروع تحقیقات پیرامون جرایم ارتکاب‌یافته را صادر می‌نماید، پرونده برای تکمیل تحقیقات و رسیدگی، به دادگاه‌های صلح فرستاده می‌شود. در صورتی که جرم ارتکابی کم‌اهمیت باشد، دادگاه صلح رأساً تحقیقات را تکمیل و رأی مقتضی را صادر می‌نماید. رسیدگی و صدور رأی در این دادگاه توسط سه قاضی غیرحرفه‌ای یا یک قاضی حرفه‌ای و بدون حضور هیئت‌منصفه به انجام می‌رسد.^{۳۰}

دومین نوع از مراجع کیفری را «دادگاه‌های سلطنتی»^{۳۱} تشکیل می‌دهند که صلاحیت رسیدگی به جرایم مهم و پیچیده را برعهده دارند. پس از آنکه پرونده به دادگاه صلح ارجاع گردید اگر جرم ارتکاب‌یافته از جرایم مهم و پیچیده، به‌طور خاص جرم قابل کیفرخواست، باشد دادگاه صلح صلاحیت رسیدگی به اصل جرم را نداشته، بلکه باید تحقیقات مقدماتی لازم را به انجام برساند، ادله و شواهد را جمع‌آوری کند و با صدور کیفرخواست، پرونده را برای رسیدگی و صدور رأی به دادگاه‌های سلطنتی ارجاع دهد.^{۳۲} در دادگاه‌های سلطنتی رسیدگی با حضور یک قاضی و هیئت‌منصفه‌ای مرکب از ۱۲ نفر انجام می‌پذیرد. هیئت‌منصفه دخالتی در صدور حکم ندارد بلکه صرفاً پس از تشریح اطلاعات مربوط به جرم از سوی قاضی، نظر خود را در مورد مجرمیت یا عدم مجرمیت متهم اعلام می‌دارد. درنهایت این قاضی دادگاه است که با در نظر گرفتن اطلاعات پرونده و نظر هیئت‌منصفه، نسبت به صدور رأی مقتضی اقدام می‌نماید.^{۳۳}

تجدیدنظرخواهی از آرای دادگاه‌های بدوی، در «دادگاه‌های استیناف»^{۳۴} صورت می‌پذیرد. دادگاه‌های استیناف به دو بخش حقوقی و کیفری تقسیم می‌شوند که تجدیدنظرخواهی از آرای دادگاه‌های بدوی حقوقی در صلاحیت بخش حقوقی دادگاه استیناف و تجدیدنظرخواهی

28. Magistrates Courts

29. Rod Morgan, "Magistrates: The Future According to Auld," *Journal of Law and Society* 22 (2002): 308-309.

30. Ibid.

31. Crown Courts

32. Richard Ward, and Amanda Akhtar, *Walker & Walker's English Legal System* (Oxford: Oxford University Press, 2011), 260.

33. Ibid. 262.

34. Courts of Appeal

از آرای دادگاه‌های بدوی کیفری در صلاحیت بخش کیفری دادگاه استیناف قرار دارد.^{۳۵} علاوه بر دادگاه استیناف، مرجع دیگری که برای تجدیدنظر مجدد از آرای حقوقی و کیفری پیش‌بینی شده «دیوان عالی»^{۳۶} می‌باشد. در صورتی که دادگاه استیناف نسبت به رأی صادره از دادگاه‌های بدوی تصمیمی اتخاذ نماید می‌توان از آن تصمیم در دیوان عالی درخواست تجدیدنظر مجدد (نهایی) داد. البته این نکته را باید در نظر داشت که تجدیدنظرخواهی از دیوان عالی به راحتی امکان‌پذیر نبوده و صرفاً پرونده‌هایی که مربوط به موضوعات مهم و اساسی هستند برای تجدیدنظر نهایی از سوی این مرجع مورد پذیرش واقع می‌گردند.^{۳۷}

۲- قانون ارتشاء و صلاحیت رسیدگی در دادگاه‌های انگلستان

۲-۱- قانون ارتشاء ۲۰۱۰

تا قبل از تصویب قانون ارتشاء در سال ۲۰۱۰، قوانین انگلستان به‌عنوان ابزارهای مؤثر برای مقابله با ارتشاء شناخته نمی‌شدند. این قوانین که سابقه تصویب برخی از آنها به قرن ۱۹ میلادی برمی‌گردد، از لحاظ اجرایی، قلمرو محدودی داشتند و امکان تعقیب کلیه موارد ارتشاء را برای مراجع تعقیب‌کننده فراهم نمی‌آوردند.^{۳۸} با پیگیری‌ها و تلاش‌های ایالات متحده، «کنوانسیون ضد ارتشاء»^{۳۹} از سوی سازمان همکاری اقتصادی و توسعه در سال ۱۹۹۷ به تصویب رسید.^{۴۰} انگلستان نیز به‌عنوان یکی از کشورهای عضو این سازمان، این کنوانسیون را امضاء و با تصویب آن در چهاردهم دسامبر ۱۹۹۸ به‌طور رسمی به آن ملحق گردید.^{۴۱} این سند از کشورهای عضو می‌خواهد که در راستای اجرای دقیق اصول و الزامات آن، قوانین

35. Genn, op.cit. 165.

36. Supreme Court

37. Neil Andrews, "The United Kingdom's Supreme Court: Three Skeptical Reflections Concerning the New Court," *Utah Law Review* 1 (2011): 12-13.

38. Lippman, op.cit. 652.

39. "OECD Anti-Bribery Convention of 1997," OECD, https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/ConvCombatBribery_ENG.pdf (Last Accessed September 22, 2019).

۴۰. این کنوانسیون یکی از مهم‌ترین اسناد بین‌المللی برای مقابله با ارتشاء به حساب می‌آید. تمامی سی و چهار کشور عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه به همراه هفت کشور غیر عضو (آرژانتین، برزیل، بلغارستان، کلمبیا، لتونی، روسیه و آفریقای جنوبی) این سند را به تصویب رسانده‌اند. این کنوانسیون به‌طور خاص به موضوع پرداخت رشوه به مأموران دولتی خارجی می‌پردازد و اصلی‌ترین هدفی که دنبال می‌کند، الزام دولت‌های عضو به تصویب قوانینی جهت جرم‌انگاری این قبیل اقدامات و وضع ضمانت‌اجراه‌های متناسب است.

41. F. Joseph Warin, Charles Falconer and Michael S. Diamant, "The British Are Coming: Britain Change Its Law on Foreign Bribery and Joins the International Fight against Corruption," *Texas International Law Journal* 46 (2010): 4-5.

جدیدی وضع یا قوانین موجود را اصلاح نمایند. کارگروه تخصصی این کنوانسیون پس از بررسی قوانین ضدارتشاء انگلستان، طی گزارشی اعلام نمود که قوانین این کشور دربردارنده مقررات لازم برای به اجرا گذاشتن تمامی اصول و الزامات این کنوانسیون نیست و در این رابطه نیاز هست قوانین موجود به‌طور اساسی اصلاح گردند.^{۴۲}

توقف تحقیقات پیرامون پرونده شرکت «بی ای ای سیستمز»^{۴۳} صحت ادعای کارگروه تخصصی را تا حدودی به اثبات رساند. پس از انعقاد موافقت‌نامه تسلیحاتی بین عربستان و انگلستان در دهه ۱۹۸۰ میلادی، شرکت بی ای ای سیستمز به‌عنوان پیمانکار، مسئول تأمین تسلیحات موردنیاز دولت عربستان شد. این شرکت با هدف حفظ قراردادهای منعقد و انعقاد قراردادهای بیشتر، پرداخت رشوه در مبالغ کلان به برخی شاهزادگان بانفوذ سعودی را در دستور کار خود قرار داد.^{۴۴} پس از اطلاع اداره مبارزه با تقلب از این اقدام، تحقیقات پیرامون این پرونده آغاز گردید و این اداره به شرکت بی ای ای دستور داد که تمامی اطلاعات مربوط به قراردادهای خود با دولت عربستان و پرداخت‌های صورت‌گرفته پیرامون این قراردادها را در اختیار این اداره قرار دهد. شرکت بی ای ای ضمن مخالفت با این درخواست، اعلام نمود که اگر اطلاعات محرمانه مربوط به این قراردادها افشاء گردد، روابط اقتصادی و نظامی بین دو کشور کاملاً به خطر می‌افتد. با عمیق‌تر شدن تحقیقات و آشکار شدن ابعاد جدیدی از این پرونده، مقامات سعودی به‌طور رسمی اعتراض خود را اعلام و تهدید کردند که اگر تحقیقات پیرامون این پرونده متوقف نگردد کلیه روابط سیاسی، امنیتی و نظامی خود با انگلستان را قطع و تمامی قراردادهای نظامی با این کشور را فسخ خواهند کرد. با تهدید مقامات سعودی و افزایش فشارها از سوی دولتمردان انگلستان، اداره مبارزه با تقلب تحقیقات پیرامون این پرونده را به‌طور کامل متوقف نمود.^{۴۵}

توقف کامل تحقیقات پیرامون این پرونده وجهه انگلستان در مبارزه با فساد و ارتشاء در عرصه داخلی و بین‌المللی را به‌شدت مخدوش و ضعف قوانین ضدارتشاء این کشور را آشکار نمود. پارلمان انگلستان با هدف جبران این ضعف، پیش‌نویس قانونی را تحت عنوان «قانون ارتشاء»^{۴۶} که توسط کمیسیون حقوقی تدوین شده بود، در سال ۲۰۱۰ به‌تصویب رساند.

42. Shu Ying Wee, op.cit. 154.

43. BAE Systems

44. Dominic Saglibene, "The U.K. Bribery Act: A Benchmark for Anti-Corruption Reform in the United States," *Transnational Law & Contemporary Problems* 23 (2014): 130.

45. Shu Ying Wee, op.cit. 152-153.

46. "Bribery Act of 2010,"

http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/23/pdfs/ukpga_20100023_en.pdf (Last Accessed

تصویب این قانون یکی از تأثیرگذارترین اقدامات انگلستان در مبارزه با ارتشاء در سطح داخلی و بین‌المللی به حساب می‌آید.^{۴۷} هرچند که ایالات متحده با تصویب «قانون رویه‌های فساد خارجی»^{۴۸} در سال ۱۹۷۷ برای بیش از سه دهه کارآمدترین ابزار مبارزه با ارتشاء را در اختیار داشت اما اجرایی شدن قانون ارتشاء در اول جولای ۲۰۱۱ شرایط را کاملاً دگرگون ساخت و باعث گردید اشخاص حقیقی و حقوقی که فعالیت‌های گسترده تجاری در عرصه بین‌المللی دارند علاوه بر قانون رویه‌های فساد خارجی، رعایت کامل مقررات این قانون را نیز در دستور کار خود قرار دهند.^{۴۹}

تصویب قانون ارتشاء، نه تنها زمینه اجرای کامل اصول و الزامات کنوانسیون ضداارتشاء را فراهم آورد بلکه تعهداتی فراتر از آنچه در این کنوانسیون و قوانین ضداارتشاء کشورهای دیگر موردپیش‌بینی قرار گرفته، برعهده اشخاص و شرکت‌ها قرار داده است.^{۵۰} در بخش اول این قانون ممنوعیت پرداخت و دریافت رشوه به صورت کلی و بدون قید خاصی موردپیش‌بینی قرار گرفته تا علاوه بر بخش دولتی، ارتشاء در بخش خصوصی نیز تحت پوشش مقررات قرار بگیرد. علاوه بر مقررات عمومی مربوط به ممنوعیت ارتشاء، جرم‌انگاری قصور در جلوگیری از پرداخت رشوه نیز از دیگر مقررات مهم این قانون قلمداد می‌شود که در قوانین ضداارتشاء سایر کشورها و حتی کنوانسیون‌های بین‌المللی سابقه نداشته و مسئولیت سنگینی برعهده شرکت‌ها قرار می‌دهد.^{۵۱}

۲-۲- ارتشاء و طرق ارتکاب آن

بخش‌های اول و دوم قانون ارتشاء به جرم‌انگاری موارد پرداخت و دریافت رشوه و صور گوناگون آن اختصاص دارد. به موجب این مقررات، در صورتی که شخصی، منفعتی، اعم از وجه نقد، مال یا هر چیز با ارزش دیگری را به شخص دیگر پرداخت نماید و در عوض آن از دریافت‌کننده بخواهد که وظیفه خود را به صورت نادرست و به نفع پرداخت‌کننده به انجام

September 22, 2019).

47. Saglibene, op.cit. 131-132.

48. "Foreign Corrupt Practices Act of 1977," 15 U.S.C §§ 78dd-1, 78dd-2, 78dd-3, 78m and 78ff.

49. Solomon, op.cit. 923-925.

50. Shu Ying Wee, op.cit. 129.

51. Lee G. Dunst, Michael S Diamant and Teresa R Kung, "Hot off the Press: Resetting the Global Anti-Corruption Thermostat to the UK Bribery Act," *Business Law International* 12 (2011): 262.

برساند، ارتشاء محقق می‌گردد.^{۵۲} صرف ارائه پیشنهاد پرداخت، برای تحقق ارتشاء کافی بوده و لزومی ندارد که منفعت موردنظر حتماً به طرف مقابل پرداخت شود یا در عوض دریافت منفعت، عمل خواسته شده به انجام برسد. منفعت فوق از یک طرف ممکن است به‌عنوان یک مشوق پرداخت شود تا دریافت‌کننده را به انجام عمل موردنظر ترغیب نماید و از طرف دیگر نیز می‌تواند به‌عنوان پاداش یا حق‌الزحمه، بعد از انجام عمل موردنظر پرداخت گردد.^{۵۳} در تحقق ارتشاء لزومی ندارد که منفعت توسط خود شخص به‌صورت مستقیم پرداخت یا دریافت شود بلکه دخالت اشخاص ثالث به‌عنوان واسطه پرداخت یا دریافت نیز می‌تواند ارتشاء را محقق سازد. با توجه به رویه کنونی که اشخاص و شرکت‌ها عموماً برای مخفی نمودن ماهیت پرداخت‌ها و دریافت‌های نامشروع خود از اشخاص واسطه استفاده می‌نمایند، پیش‌بینی چنین مقرره‌ای می‌تواند مقابله مؤثرتری با این پدیده داشته باشد.^{۵۴}

هرچند که در بخش‌های اول و دوم قانون ارتشاء، پرداخت و دریافت رشوه به‌صورت جامع جرم‌انگاری شده و صور مختلف ارتشاء را پوشش می‌دهد، با این حال، بخش ششم این قانون به‌طور خاص به جرم‌انگاری پرداخت رشوه به مأموران دولتی خارجی اختصاص یافته است. به‌موجب مقررات این بخش، هر شخصی که با هدف به‌دست آوردن یا حفظ یک مزیت تجاری، منفعتی، اعم از مالی یا غیرمالی، چه به‌صورت مستقیم یا غیرمستقیم، به مأموران دولتی خارجی پرداخت نماید مرتکب جرم پرداخت رشوه به مأموران دولتی خارجی شده است.^{۵۵} از منظر مقررات این بخش، مأمور دولتی خارجی به فردی اطلاق می‌شود که دارای یک وظیفه اجرایی، قضایی یا قانونگذاری است، وظیفه‌ای عمومی را از جانب یک کشور خارجی به انجام می‌رساند، عهده‌دار انجام وظیفه‌ای در سازمان یا شرکت دولتی متعلق به یک کشور خارجی است یا از کارمندان و نمایندگان سازمان‌های بین‌المللی دولتی می‌باشد.^{۵۶} پرداخت رشوه به مأموران دولتی خارجی زمانی تحقق می‌یابد که منفعت موردنظر با هدف به‌دست آوردن یا حفظ یک مزیت تجاری پرداخت شود و بین این دو یک ارتباط مستقیم وجود داشته باشد. برای اثبات وجود چنین ارتباطی، در قانون معیار خاصی مشخص نشده و مراجع تعقیب‌کننده باید هر مورد را به‌صورت جداگانه موردبررسی قرار دهند.^{۵۷} در مقررات این

52. Bribery Act of 2010. §§ 1(1&2) and 2(1&2)

53. Ryan J, Rohlfen, op.cit. 157; Bribery Act of 2010. § 1(2).

54. Dunst, Diamant and Kung, op.cit. 278.

55. Saglibene, op.cit. 131-133.

56. Bribery Act of 2010. § 6(5).

57. Lippman, op.cit. 658.

بخش دفاعیه‌ای موردپیش‌بینی قرار گرفته که بر اساس آن، اگر پرداخت مبالغ یا صرف هزینه‌هایی، به‌موجب قوانین کشور سرمایه‌پذیر، برای ورود به بازار آن کشور ضروری باشد، چنین پرداخت‌هایی با ممنوعیت مواجه نبوده و پیگردی را به همراه نخواهد داشت.^{۵۸}

در بخش هفتم قانون ارتشاء مقرراتی در رابطه با قصور شرکت‌ها در جلوگیری از پرداخت رشوه موردپیش‌بینی قرار گرفته که نمونه آن در قوانین ضدارتشاء سایر کشورها و حتی کنوانسیون‌های بین‌المللی مشاهده نشده و مقرره‌ای جدید محسوب می‌شود. مقررات این بخش به‌نحوی است که توجه بسیاری از تجار و شرکت‌های چندملیتی به آن معطوف گشته و آنها را وادار به اتخاذ تدابیری در جهت جلوگیری از نقض مقررات این بخش نموده است.^{۵۹}

به‌موجب این مقررات، در صورتی که یک «شخص وابسته»^{۶۰} به شرکتی، با هدف به‌دست آوردن یا حفظ یک مزیت تجاری برای شرکت متبوع خود، اقدام به پرداخت رشوه نماید، شرکت موردنظر به‌واسطه قصور در جلوگیری نمودن از این اقدام تحت تعقیب قرار خواهد گرفت.^{۶۱} شخص وابسته به شخصی اطلاق می‌شود که وظیفه‌ای از جانب شرکت متبوع خود به انجام می‌رساند و می‌تواند شامل اشخاص حقیقی (کارمندان، مدیران و ...) یا اشخاص حقوقی (شرکت‌های فرعی و وابسته) گردد. در فعالیت‌ها و سرمایه‌گذاری‌های مشترک نیز پرداخت رشوه با هدف کسب مزیت تجاری می‌تواند برای سایر طرف‌های مشارکت نقض قانون ارتشاء را به همراه داشته باشد. به‌عنوان مثال، اگر چند شرکت برای انجام پروژه‌ای به‌صورت مشترک، جوینت‌ونچر تشکیل دهند و یک شرکت مشترک نیز تأسیس نمایند، اگر این شرکت با هدف کسب مزیت تجاری برای تمامی طرف‌ها، پرداخت‌های نامشروع صورت دهد، تمامی شرکت‌های طرف مشارکت، به‌واسطه قصور در جلوگیری نمودن از این اقدام نامشروع، مرتکب نقض قانون ارتشاء می‌گردند.^{۶۲}

در صورت نقض مقررات این بخش، قانونگذار همواره برای شرکت‌ها فرض تقصیر در جلوگیری نمودن از پرداخت رشوه توسط اشخاص وابسته به خود در نظر گرفته است. با وجود این، دفاعیه‌ای را پیش‌بینی نموده که بر اساس آن اگر شرکت بتواند ثابت نماید تمامی تمهیدات و اقدامات لازم را به‌کار گرفته و آموزش‌های موردنیاز را به کارمندان و مدیران خود

58. Dunst, Diamant and Kung, op.cit. 275.

59. Warin, Falconer, and Diamant, op.cit. 28.

60. Associated Person

61. Bribery Act of 2010. § 7(1)

62. "The Bribery Act 2010 Guidance," Ministry of Justice, 2012, 17, <https://www.justice.gov.uk/downloads/legislation/bribery-act-2010-guidance.pdf> (Last Accessed September 22, 2019).

در جهت پیشگیری از وقوع چنین اقداماتی داده و با وجود این، پرداخت رشوه از سوی کارمندان و مدیران در جهت فراهم آوردن مزیتی برای آن شرکت انجام گرفته، مسئولیتی متوجه شرکت مورد نظر نخواهد بود.^{۶۳}

۲-۳- صلاحیت رسیدگی در دادگاه‌های انگلستان

دادگاه‌های انگلستان در رسیدگی به جرم ارتشاء تجاری بر اساس مقررات قانون ارتشاء ۲۰۱۰ در چند مورد صلاحیت دارند. اولین نوع از صلاحیتی که می‌توان برای این دادگاه‌ها متصور بود مبتنی بر وجود یک «ارتباط سرزمینی»^{۶۴} بین فرایند ارتشاء و کشور انگلستان می‌باشد. به موجب این معیار، اگر تمام یا قسمتی از فرایند ارتشاء در قلمرو کشورهای عضو پادشاهی متحده، از جمله انگلستان انجام پذیرد، ارتباط سرزمینی بین جرم مربوطه و کشور انگلستان برقرار، قانون ارتشاء نقض می‌گردد و برای دادگاه‌های این کشور صلاحیت رسیدگی به آن جرم شکل می‌گیرد. در چنین حالتی، به تابعیت شخص حقیقی و یا محل ثبت شخص حقوقی انجام‌دهنده جرم توجه نشده بلکه ملاک شکل‌گیری چنین صلاحیتی، صرفاً ارتباط سرزمینی است.^{۶۵} ارتباط سرزمینی مورد نظر بین فرایند ارتشاء و کشور انگلستان می‌تواند به طرق مختلف برقرار گردد. پرداخت یا دریافت رشوه به صورت حضوری در قلمرو انگلستان، استفاده از یک بانک انگلیسی برای انتقال وجوه مورد نظر، ترتیب دادن قرار ملاقات بین طرفین در قلمرو این کشور در راستای انجام گفتگوها و حصول توافق پیرامون ارتشاء و ... را می‌توان نمونه‌های بارز ارتباط سرزمینی به حساب آورد.^{۶۶} به عنوان مثال، فرض کنید یک شرکت چینی با هدف متقاعد ساختن یک شرکت اماراتی به انعقاد قرارداد، قصد پرداخت رشوه به یکی از کارکنان با نفوذ این شرکت را دارد. اگر این شرکت با کارمند شرکت اماراتی در قلمرو انگلستان قرار ملاقات ترتیب دهد و پس از گفتگو و حصول توافق، مبالغ مورد نظر به صورت حضوری در قلمرو این کشور ردوبدل شود یا از طریق یک بانک انگلیسی انتقال وجه انجام پذیرد، ارتباط سرزمینی بین فرایند ارتشاء و کشور انگلستان شکل می‌گیرد، متعاقب آن قانون ارتشاء نقض می‌گردد و برای دادگاه‌های این کشور صلاحیت رسیدگی ایجاد می‌شود. دومین موردی که بر اساس آن برای دادگاه‌های انگلستان صلاحیت رسیدگی ایجاد

63. Solomon, op.cit. 923 & 927.

64. Territorial Nexus

65. Bribery Act of 2010. § 12(1)

66. Warin, Falconer, and Diamant, op.cit. 10.

می‌شود را باید مبتنی بر ضابطه «ارتباط نزدیک»^{۶۷} دانست. بر اساس این معیار، اگر پرداخت یا دریافت رشوه در خارج از قلمرو انگلستان انجام پذیرد، دادگاه‌های این کشور زمانی صلاحیت رسیدگی به این جرم را خواهند داشت که بین شخص پرداخت یا دریافت‌کننده رشوه، اعم از حقیقی یا حقوقی و کشور انگلستان یک ارتباط نزدیک برقرار باشد.^{۶۸} چنین ارتباطی زمانی برقرار است که حداقل یکی از طرفین ارتشاء از اتباع و شهروندان کشورهای عضو پادشاهی متحده، از جمله انگلستان باشند یا در قلمرو این کشور اقامت داشته باشند، یا در زمره شرکت‌هایی قرار بگیرند که بر اساس قوانین کشورهای عضو پادشاهی متحده، از جمله انگلستان به ثبت رسیده‌اند.^{۶۹} با پیش‌بینی چنین مقرره‌ای، اشخاص و شرکت‌های انگلیسی به راحتی قادر نخواهند بود در راستای پیشبرد اهداف تجاری خود در خارج از قلمرو این کشور، به رویه‌های نامشروع از جمله ارتشاء متوسل گردند. مراجع تعقیب‌کننده انگلستان نیز این وظیفه را می‌یابند که در راستای مبارزه مؤثر با پدیده ارتشاء، فعالیت‌های اتباع و شرکت‌های خود در کشورهای دیگر را به‌دقت رصد کنند.^{۷۰}

سومین مورد از صلاحیت دادگاه‌های انگلستان در رسیدگی به جرم ارتشاء تجاری، بر اساس انجام یافتن تمام یا قسمتی از فعالیت‌های تجاری شرکت طرف ارتشاء در قلمرو انگلستان شکل می‌گیرد. به موجب این ضابطه، شرکت‌هایی که بر اساس قوانین انگلستان در این کشور به ثبت نرسیده و خارجی محسوب می‌شوند، در صورتی که تمام یا قسمتی از فعالیت‌های تجاری خود را در قلمرو انگلستان به انجام برسانند، مقررات قانون ارتشاء بر عملکرد داخلی و بین‌المللی آنها حاکم می‌گردد.^{۷۱} در چنین شرایطی، اگر این گروه از شرکت‌ها در هر کشوری اقدام به پرداخت یا دریافت رشوه نمایند، نقض قانون ارتشاء را به همراه داشته و برای دادگاه‌های انگلستان صلاحیت رسیدگی به این جرایم را شکل می‌دهد.^{۷۲} به‌عنوان مثال، اگر شرکتی که در ایران و مطابق قوانین این کشور به ثبت رسیده، تنها بخشی از فعالیت‌های تجاری خود را در قلمرو انگلستان به انجام برساند، رعایت مقررات قانون ارتشاء توسط این شرکت حتی در خارج از قلمرو انگلستان نیز ضرورت می‌یابد و اگر این شرکت با

67. Close Connection

68. Ibid. 15-16.

69. Bribery Act of 2010. § 12(4)

70. Shu Ying Wee, op.cit. 166-169.

71. Rohlfsen, op.cit. 158.

72. Jon Jordan, "Recent Developments in the Foreign Corrupt Practices Act and the New UK Bribery Act: A Global Trend towards Greater Accountability in the Prevention of Foreign Bribery," *New York Journal of Law & Business* 7 (2011): 865.

هدف به‌دست آوردن یا حفظ یک مزیت تجاری، پرداخت رشوه‌ای در خارج از قلمرو انگلستان صورت دهد، مراجع تعقیب‌کننده این کشور، این شرکت را به اتهام نقض مقررات قانون ارتشاء تحت تعقیب قرار خواهند داد. برای تشخیص انجام یافتن تمام یا قسمتی از فعالیت‌های تجاری یک شرکت در قلمرو انگلستان معیار دقیقی در قانون تعریف نگشته لذا دادگاه صلاحیت‌دار باید هر مورد را به‌صورت مجزاً مورد بررسی قرار دهد و با در نظر گرفتن اوضاع و احوال، ادله و شواهد، حدود فعالیت‌ها و نحوه انجام یافتن آنها و غیره ... در این زمینه اظهار نظر کند.^{۷۳}

پیش‌بینی چنین صلاحیتی برای دادگاه‌های انگلستان، آن‌هم بر مبنای انجام یافتن تمام یا قسمتی از فعالیت‌های تجاری در قلمرو این کشور، مقرره‌ای نوین به حساب می‌آید که نمونه آن در قوانین کشورهای دیگر، حتی کنوانسیون‌های بین‌المللی، سابقه نداشته است. با توجه به اینکه کشور انگلستان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مراکز تجاری در اروپا و جهان شناخته می‌شود و تجار و شرکت‌های بی‌شماری از سرتاسر جهان در این کشور فعالیت‌های تجاری خود را دنبال می‌کنند، وجود چنین مقرره‌ای می‌تواند آنها را در معرض خطرات و زیان‌های بالقوه ناشی از نقض مقررات قانون ارتشاء قرار دهد. این اشخاص همواره باید با شناخت دقیق مقررات این قانون و پیش‌بینی تمهیدات لازم، مانع از نقض ارادی یا غیرارادی مقررات آن گردند، در غیر این صورت، ممکن است با جریمه‌های سنگین و محرومیت از فعالیت در بازار انگلستان مواجه شوند.^{۷۴}

چهارمین مورد از صلاحیت دادگاه‌های انگلستان در رسیدگی به جرم ارتشاء تجاری در فرض قصور شرکت‌ها در جلوگیری نمودن از پرداخت رشوه توسط اشخاص وابسته به خود ایجاد می‌شود. ملاک شکل‌گیری چنین صلاحیتی را باید مبتنی بر شرکتی دانست که شخص وابسته به آن، برای به‌دست آوردن یا حفظ یک مزیت تجاری، اقدام به پرداخت رشوه می‌نماید و عواملی همچون ارتباط سرزمینی بین فرایند ارتشاء و کشور انگلستان و یا ارتباط نزدیک بین طرف ارتشاء و این کشور در این رابطه تأثیری ندارد.^{۷۵} شرکت‌هایی که اشخاص وابسته به آنها با پرداخت رشوه، برای دادگاه‌های انگلستان صلاحیت رسیدگی ایجاد می‌کنند در دو گروه قرار می‌گیرند: (۱) شرکت‌هایی که بر اساس قوانین یکی از کشورهای عضو

73. Ministry of Justice. op.cit. 15.

74. Warin, Falconer and Diamant, op.cit. 28 & 38.

75. Jordan, op.cit. 866.

پادشاهی متحده، از جمله انگلستان به ثبت رسیده‌اند؛^{۷۶} شرکت‌هایی که در سایر کشورها ثبت شده‌اند اما تمام یا قسمتی از فعالیت‌های تجاری خود را در قلمرو کشورهای عضو پادشاهی متحده، از جمله انگلستان به انجام می‌رسانند.^{۷۶} در صورتی که اشخاص وابسته به این دو گروه از شرکت‌ها، چه در قلمرو انگلستان و چه در قلمرو دیگر کشورها اقدام به پرداخت رشوه نمایند، دادگاه‌های انگلستان این صلاحیت را خواهند یافت که چنین اقداماتی را تحت تعقیب قرار دهند.^{۷۷}

بارزترین پرونده‌ای که می‌توان در این رابطه مطرح نمود، پرونده «استاندارد بانک»^{۷۸} می‌باشد. استاندار بانک به عنوان یکی از مهم‌ترین بانک‌های انگلیسی، با تأسیس شعب فرعی در سایر کشورها، به ارائه خدمات بانکی می‌پردازد. در سال ۲۰۱۲ دولت تانزانیا به منظور حمایت از برنامه پنج‌ساله توسعه این کشور و تحقق اهداف اساسی آن، تصمیم گرفت اعتبارات مالی دستگاه‌ها و نهادهای مربوط به این کشور را افزایش دهد و عملیات بانکی مربوط به تخصیص اعتبارات فوق را که بالغ بر ۶۰۰ میلیون دلار می‌گردید، به یک بانک واگذار نماید. استاندارد بانک از طریق شعبه فرعی خود در آن کشور، پیشنهاد انجام عملیات بانکی فوق را در ازای دریافت ۱/۴ درصد کارمزد به مقامات دولتی تانزانیا ارائه نمود. شعبه فرعی این بانک با هدف جلب رضایت مقامات این کشور، مذاکرات محرمانه‌ای را با یک شرکت تانزانیایی که رئیس، مدیران ارشد و یکی از سه سهامدار بزرگ آن جزء مقامات بلندپایه دولت تانزانیا به حساب می‌آمدند، انجام داد. نهایتاً، طبق توافقات صورت گرفته قرار شد یک درصد به ۱/۴ درصد کارمزد پیشنهادی اضافه گردد و در صورتی که شرکت تانزانیایی بتواند موافقت مقامات این کشور را جلب کند، آن یک درصد به آن شرکت اختصاص یابد. با تلاش‌ها و پیگیری‌های این شرکت، دولت تانزانیا نهایتاً با واگذاری عملیات بانکی به استاندارد بانک با کارمزد ۲/۴ درصد موافقت نمود و پس از انجام یافتن عملیات، ۱ درصد از کارمزد طبق توافق به شرکت مربوطه اختصاص پیدا کرد. متعاقب اطلاع اداره مبارزه با تقلب از اتفاقات انجام شده، تحقیقات پیرامون این پرونده آغاز گردید و در نهایت، قصور استاندارد بانک به عنوان یک بانک انگلیسی در جلوگیری نمودن از پرداخت رشوه توسط اشخاص وابسته به خود (شعبه فرعی در کشور تانزانیا) و نقض مقررات بخش هفتم محرز اعلام شد. اداره مبارزه

76. Bribery Act of 2010. § 7(5)

77. Solomon, op.cit. 926.

78. Standard Bank PLC

با تقلب اختصاص ۱ درصد کارمزد موردنظر به شرکت تانزانایی در ازای جلب رضایت مقامات این کشور را مصداق بارز پرداخت رشوه از سوی شعبه فرعی این بانک قلمداد نمود.^{۷۹}

در تمامی مواردی که دادگاه‌های انگلستان صلاحیت رسیدگی به جرم ارتشاء تجاری را بر اساس مقررات قانون ارتشاء ۲۰۱۰ دارا می‌باشند، اگر جرم ارتکاب یافته ساده باشد، اداره پیگیرد سلطنتی و اگر مهم و پیچیده باشد، اداره مبارزه با تقلب تحقیقات پیرامون آن را به انجام می‌رساند.^{۸۰} پس از پایان یافتن تحقیقات و جمع‌آوری ادله و مدارک، اگر ارتشاء در قلمرو انگلستان به وقوع پیوسته باشد، دادگاه‌های جزایی محل وقوع جرم و اگر در خارج از قلمرو این کشور به وقوع پیوسته باشد، تمامی دادگاه‌های جزایی انگلستان این صلاحیت را خواهند داشت که به جرم مربوطه رسیدگی نمایند.^{۸۱} حال اگر جرم انجام یافته ساده، به‌طور خاص «جرم اختصاری»^{۸۲} باشد، دادگاه‌های صلح رسیدگی را آغاز و درنهایت حکم مقتضی صادر می‌نمایند؛ اما اگر جرم ارتکاب یافته مهم و پیچیده، به‌طور خاص «جرم قابل کیفرخواست»^{۸۳} باشد، پرونده جهت رسیدگی و صدور رأی به دادگاه سلطنتی ارجاع می‌شود.^{۸۴}

در صورت پرداخت رشوه از سوی شخص وابسته و قصور شرکت مربوطه در جلوگیری نمودن از این اقدام، مراجع تعقیب‌کننده انگلستان علاوه بر شرکت، شخص وابسته را نیز به واسطه نقض مقررات قانون ارتشاء تحت تعقیب قرار خواهند داد. در صورتی که شخص وابسته، در قلمرو انگلستان پرداخت رشوه را صورت دهد، صرف نظر از وجود ارتباط نزدیک بین پرداخت‌کننده و کشور انگلستان، دادگاه جزایی محل وقوع جرم صلاحیت رسیدگی خواهد داشت؛ اما در فرضی که پرداخت رشوه از سوی شخص وابسته در خارج از قلمرو انگلستان صورت پذیرفته باشد، دادگاه‌های جزایی این کشور زمانی می‌توانند این شخص را تحت تعقیب قرار دهند که بین او و کشور انگلستان یک ارتباط نزدیک برقرار باشد. در صورت وجود چنین ارتباطی، هر یک از دادگاه‌های جزایی انگلستان این صلاحیت را خواهند داشت که به جرم مربوطه رسیدگی نمایند.^{۸۵}

79. "SFO v Standard Bank PLC," Serious Fraud Office, 2015, https://www.judiciary.gov.uk/wp-content/uploads/2015/11/sfo-v-standard-bank_Preliminary_1.pdf (Accessed September 22, 2019).

80. Lippman, op.cit. 666.

81. Bribery Act of 2010. § 3 & 6

82. Summary Offence

83. Indictable Offence

84. Dunst, Diamant and Kung, op.cit. 284-285.

85. Bribery Act of 2010. § 12 (1&2)

نتیجه

نفوذ فزاینده ارتشاء در معاملات تجاری داخلی و بین‌المللی، کشورها و سازمان‌های بین‌المللی را بر آن داشت تا گام‌های محکمی در راستای مقابله مؤثر با این پدیده و افزایش شفافیت بردارند. ایالات متحده با تصویب «قانون رویه‌های فساد خارجی» در سال ۱۹۷۷ اولین اقدام مؤثر در این رابطه را صورت داد و متعاقب آن سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی یکی پس از دیگری کنوانسیون‌هایی را در جهت ریشه‌کن نمودن این معضل به تصویب رساندند. با تصویب «کنوانسیون ضداارتشاء» از سوی سازمان همکاری اقتصادی و توسعه در سال ۱۹۷۷ و پیوستن انگلستان به آن، ضرورت تجدیدنظر در قوانین ضداارتشاء این کشور ایجاد گردید. پارلمان انگلستان در راستای عمل به تعهدات ناشی از این کنوانسیون، در سال ۲۰۱۰ قانون ارتشاء را به تصویب رساند که از آن به‌عنوان جامع‌ترین قانون ضداارتشاء در سطح بین‌المللی یاد می‌شود. مقرراتی که در این قانون موردپیش‌بینی قرار گرفته صلاحیت گسترده‌ای را برای مراجع تعقیب‌کننده این کشور فراهم آورده تا مقابله جدی‌تری با پدیده ارتشاء در سطح داخلی و بین‌المللی داشته باشند.

شکل‌گیری صلاحیت برای دادگاه‌های انگلستان در رسیدگی به جرم ارتشاء تجاری، مبتنی بر احراز برخی معیارها در قانون ارتشاء ۲۰۱۰ این کشور می‌باشد. «ارتباط سرزمینی» بین فرایند ارتشاء و کشور انگلستان اولین معیاری است که به دادگاه‌های این کشور صلاحیت رسیدگی اعطاء می‌کند. بر اساس این معیار، در صورتی که پرداخت یا دریافت رشوه از سوی اشخاص داخلی یا خارجی به طرق مختلف ارتباط سرزمینی با قلمرو انگلستان داشته باشد، صلاحیت رسیدگی به آن جرم برای دادگاه‌های این کشور شکل می‌گیرد. «ارتباط نزدیک» بین حداقل یکی از طرفین ارتشاء و کشور انگلستان، معیار دیگری است که بر اساس آن، اگر اتباع، شهروندان و شرکت‌های انگلیسی، در سایر کشورها، طرف ارتشاء واقع شوند، از سوی مراجع تعقیب‌کننده این کشور تحت تعقیب قرار می‌گیرند. قصور شرکت‌ها در جلوگیری از پرداخت رشوه از سوی اشخاص وابسته به خود نیز از دیگر مقررات منحصربه‌فرد قانون ارتشاء به حساب می‌آید که صلاحیت گسترده‌ای را به دادگاه‌های انگلستان در تحت تعقیب قرار دادن ارتشاء، به‌خصوص در عرصه بین‌المللی می‌دهد. شرکت‌های خارجی که صرفاً بخشی از فعالیت‌های تجاری خود را در قلمرو انگلستان به انجام می‌رسانند ملزم به رعایت مقررات قانون ارتشاء بوده و در صورتی که اقدام به پرداخت یا دریافت رشوه، ولو در خارج از قلمرو این کشور نمایند، تحت تعقیب قرار خواهند گرفت. باتوجه‌به اینکه کشور انگلستان به‌عنوان یکی

از مهم‌ترین مراکز تجاری در سطح جهان به حساب می‌آید و بسیاری از بانک‌ها، تجار و شرکت‌های چندملیتی فعالیت‌های تجاری گسترده‌ای در این کشور دارند، شناخت قانون ارتشاء و به‌کارگیری تمهیداتی جهت جلوگیری از نقض مقررات آن امری اجتناب‌ناپذیر است.

فهرست منابع

Altamirano, Giorleny D. "The Impact of Inter-American Convention against Corruption." *University of Miami Inter-American Law Review* 38 (2007): 487-547.

Andrews, Neil. "The United Kingdom's Supreme Court: Three Skeptical Reflections Concerning the New Court." *Utah Law Review* 1 (2011): 9-24.

Boles, Jeffrey R. "The Two Faces of Bribery: International Corruption Pathways Meet Conflicting Legislative Regimes." *Michigan Journal of International Law* 35 (2014): 673-713.

Bribery Act of 2010.

City of London Police. "International Corruption Unit." Accessed September 16, 2018. <https://www.cityoflondon.police.uk/advice-and-support/fraud-and-economic-crime/oacu/Pages/default.aspx>.

Criminal Justice Act of 1987.

Dunst, Lee G., Michael S Diamant and Teresa R Kung. "Hot off the Press: Resetting the Global Anti-Corruption Thermostat to the UK Bribery Act." *Business Law International* 12 (2011): 257-292.

Foreign Corrupt Practices Act of 1977.

Genn, Hazel. "England and Wales: Have Past Reformers Truly Understood the Cost of Litigation?." *The Justice System Journal* 20 (1999): 163-170.

Jordan, Jon. "Recent Developments in the Foreign Corrupt Practices Act and the New UK Bribery Act: A Global Trend towards Greater Accountability in the Prevention of Foreign Bribery." *New York Journal of Law & Business* 7 (2011): 845-871.

Lippman, Julia. "Business without Bribery: Analyzing the Future of Enforcement for the UK Bribery Act." *Public Contract Law Journal* 42 (2013): 649-668.

Ministry of Justice. "The Bribery Act 2010 Guidance." 2012. <https://www.justice.gov.uk/downloads/legislation/bribery-act-2010-guidance.pdf> (Last Accessed September 22, 2019).

Morgan, Rod. "Magistrates: The Future According to Auld." *Journal of Law and Society* 22 (2002): 308-323.

National Crime Agency. "International Corruption Unit (ICU)." Accessed September 16, 2018. <http://www.nationalcrimeagency.gov.uk/about-us/what-we-do/economic-crime/international-corruption-unit-icu>.

OECD Anti-Bribery Convention of 1997.

Rohlfesen, Ryan J. "Recent Developments in Foreign and Domestic Criminal Commercial Bribery Laws." *The University of Chicago Legal Forum* 151 (2012): 151-193.

Saglibene, Dominic. "The U.K. Bribery Act: A Benchmark for Anti-Corruption Reform in the United States." *Transnational Law & Contemporary Problems* 23 (2014): 119-145.

Serious Fraud Office. "SFO v Standard Bank PLC." 2015. https://www.judiciary.gov.uk/wp-content/uploads/2015/11/sfo-v-standard-bank_Preliminary_1.pdf (Last Accessed September 22, 2019).

SFO. "Introduction of Serious Fraud Office." Accessed September 16, 2018. <https://www.sfo.gov.uk/about-us/>.

Shu Ying Wee, Natalie. "The OECD Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials and the Impact of the United Kingdom's Bribery Act 2010 on

Corporations: Is the Act too Harsh?." *International Trade and Business Law Review* 17 (2014): 126-198.

Solomon, Elisa. "Targeting Corruption in India: How India Can Bolster Its Domestic Anticorruption Efforts Using Principles of the FCPA and the U.K. Bribery Act." *University of Pennsylvania Journal of International Economic Law* 34 (2013): 901-961.

Wall, I. "Court Systems: England and Wales - Law and Courts." *Encyclopedia of Forensic and Legal Medicine* 1 (2005): 631-634.

Ward, Richard, and Amanda Akhtar. *Walker & Walker's English Legal System*. Eleventh Edition. Oxford: Oxford University Press, 2011.

Warin, Joseph, F., Charles Falconer and Michael S. Diamant. "The British Are Coming: Britain Change Its Law on Foreign Bribery and Joins the International Fight against Corruption." *Texas International Law Journal* 46 (2010): 1-72.